

Από την παράσταση «Παραλογές». Αριστερά, το εξώφυλλο του αξιόλογου προγράμματος της παράστασης

Παραλογές λαϊκής φαντασίας

Η Αιμιλία Υψηλάντη μιλάει στο «Ρ» για τις Παραλογές και την παράσταση του Θιάσου «Αργώ», στην οποία πρωταγωνιστεί

Οι λαϊκές δοξασίες, τα παραμύθια με τους δράκους, αρχαίοι μύθοι και νεότερες παραδόσεις, δραματικά περιστατικά ή σκάνδαλα της εποχής, πλαστά ή πραγματικά, έθρεψαν τις Παραλογές της δημοτικής μας παράδοσης. Οι ρίζες τους αναζητούνται στους ομηρικούς μύθους και την αρ-

χία τραγωδία. Χαρακτηριστικό τους, αυτό που χρόνια αργότερα ο Σεφέρης έκανε ποίημα, «δε θέλω τίποτα άλλο παρά να μιλήσω απλά, να μου δοθεί ετούτη η χώρα. Γιατί και το τραγούδι το φορτώσαμε με τόσες μουσικές που σιγά σιγά βουλιάζει». Στην πορεία είδαμε πολλές απόπειρες να θεατροποιηθούν οι Παραλογές. Η τελευταία όμως καταγράφεται αυτό το καλοκαίρι. Μια παράσταση που έστησαν ο Σάββας Χαρατσιδής, η Ντόρα Τσάτσου, ο Σταύρος Τσακίρης και ο Χρήστος Τσαμουλής, με βασική συμπρωταγωνίστρια την Αιμιλία Υψηλάντη και τη Γιώτα Βέη που τραγουδάει.

Η Αιμιλία Υψηλάντη μιλάει στο «Ρ» γι' αυτή την προσπάθεια. «Όταν προσπάθησα να διαβάσω δημόσια, σαν ηθοποιός αυτά τα ποιήματα, τα οποία ήταν τραγούδια, είδα ότι στην πραγματικότητα ότι πρόκειται για μικρά θεατρικά έργα, με εξαιρετικό πλούτο στη μυθολογία και το λόγο. Αυτό είναι το πρώτο ερέθισμα και η πρώτη σκέψη για το πως αυτά θα μπορούσαν να παρουσιαστούν σαν θέαμα. Οι αναγνώστες, λοιπόν, αλλά και η γνώση ότι οι Παραλογές ήταν σφοδρή για να στηριχτούν πάνω τους πολλοί συγγραφείς θεατρικά, επιτυχώς ή ανεπιτυχώς, συσσωρεύτηκαν σαν ανάγκη μου να κάνω μια θεατρική πράξη, που θα βασίζεται στο δημοτικό τραγούδι».

Υπάγχει ένας κεντρικός άξονας πάνω στον οποίο «πλέ-

ξαίτε» την παράσταση.

— Το θέμα μας είναι ο Άνθρωπος και ο κύκλος της ζωής του. Είπα παρακολουθήσουμε τη γέννηση, την ενηλικίωση, τον έρωτα, το θάνατο και βέβαια άλλα γεγονότα, όπως ο δράκοντας που φυλάει το νερό, που είναι ο μύθος του Θησέα και της Ανδρομέδας και στην ορθοδοξία έγινε ο μύθος του Αγίου Γεωργίου. Ένα άλλο στοιχείο είναι ο συνδυασμός της ανθρώπινης διαδρομής με τις εποχές του έτους. Γιατί το δημοτικό τραγούδι είναι γέννημα μιας αγροτικής κοινωνίας, όπου το κύλισμα των εποχών του έτους είναι καθοριστικό για τη ζωή των ανθρώπων, όσον αφορά στην κοινότητα, αλλά

και στην προσωπική ζωή. Σοφώς, η Άνοιξη είναι η εποχή του έρωτα, του ζευγαρώματος και του γάμου. Συνεπώς ένα ευτυχές γεγονός συνδυαζόταν με το θερισμό. Ακόμα ένα στοιχείο της παράστασης είναι ότι το κύλισμα των εποχών σε σχέση με το κύλισμα της ανθρώπινης ζωής σηματοδοτείται από το εορτολόγιο. Είτσι, στην απερίθωτο του ανθρώπου πώς ήρθε στον κόσμο, η απάντηση είναι «εν αρχή ην ο λόγος». Αμέσως μετά ακούγονται τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς και έτσι σηματοδοτείται η έναρξη του χρόνου. Το «Τραγούδι του νεκρού αδελφού», που συνοδεύει το γάμο αποκαλύπτει ότι οι Έλληνες είναι ένας λαός που θρηνεί αρκετά. Ο θάνατος είναι πάντα παρών, όχι με την έννοια της μιζέριας. Έχει γνώση και συναίσθηση του θανάτου, γι' αυτό, άλλωστε, και μεγαλοφύρασε. Η σχέση με το φυσικό κόσμο καθοριζόταν από το μέτρο. Συνεπώς, στο «Τραγούδι του νεκρού αδελφού», η κόρη, που παντρεύεται, σηματοδοτεί για τη μάνα την πορεία προς το θάνατο. Θυμίζω ότι ο τίτλος της παράστασης συμπληρώνεται από το διατικό, «αυτοί που κάνουν οίστρο της ζωής το φόβο του θανάτου».

Φαίνεται, ότι η παράσταση επιμένει στη φυσική σχέση του ανθρώπου με τη ζωή.

— Έχει σημασία να έχουμε επίγνωση του μέτρου και των δυνατο-

τήτων μας. Ακόμη και επίγνωση του σώματός μας. Εξοφελίζουμε ίσως μια αρμονική σχέση ισορροπίας με τον κόσμο. Πρέπει, εξάλλου, να ομολογήσουμε ότι ο σημερινός άνθρωπος έχει σοβαρό πρόβλημα αυτοπροσδιορισμού προσωπικά και ιστορικά. Λέγοντας ιστορικά εννοώ, ειδικότερα για μας τους Έλληνες, την αγωνία που έχουμε, αν η πολιτιστική συνέχισι, που μας διέπει, είναι ζωντανή, καθημερινά παρούσα και συνειδητή. Πρέπει να ξεριζώσουμε από πού έρχεται για να καταλάβεις πού θες να πας. Αυτό αφορά και στα άτομα και στις κοινωνίες. Ιδιαίτερα σε μια εποχή που ο εθνικισμός παίρνει επικίνδυνες διαστάσεις. Αυτό, λοιπόν, που μαθαίνει ειδικότερα ο νέος άνθρωπος ακούγοντας τη δημοτική μας παράδοση είναι ότι αυτός ο τόπος ακόμα και σε συνθήκες σκλαβιάς και μεσαιώνα μεγαλούργουσε στον τομέα του λόγου και της μουσικής. Αυτός ο λαός ακόμα και σε τέτοιους καιρούς επιβεβαίωσε την πολιτιστική του δύναμη και την ύπαρξή του.

Μην ξεχνάμε ότι ο άνθρωπος, γενικότερα, όταν εκφράζεται και νομίζει ότι με το λόγο τα έχει πει όλα, τότε νιώθει πως το επόμενο βήμα είναι ή τραγούδι ή χορός. Αποτελεί στοιχείο κορυφωσης και πρώτοι το διδάξαν οι μεγάλοι τραγουκτοί. Είτσι και η παράσταση έχει τη μορφή επεισοδίου - στάσιμου. Η παρουσία του χορού είναι αναγκαιότητα μέσα στη θεατρική πράξη και ανάγκη, επίσης, των ηθοποιών. Προτιμήσαμε, επειδή το θέμα κουβαλάει μνήμη και γνώση, να τραγουδήσουν καταξιωμένα ονόματα από το χώρο της παραδοσιακής μουσικής. Άλλωστε οι Παραλογές έχουν άμεση σχέση με την τραγωδία. Στην ουσία είναι μικρές αγγελίες, σφήνηση ενός αγγελιοφόρου, ο οποίος μεταφέροντας τα γεγονότα παίζει και τους ρόλους.

Το σκητικό μέσα στο οποίο κινείστε ποιο είναι.

— Δεν υπάρχει σκητικό και οι ηθοποιοί φοράνε μαυρά λιλά κοστούμια. Είναι αρκετό για την παράσταση να σχηματιστεί ένας κύκλος ανθρώπων. Βλέπουμε και εδώ έναν παραλληλισμό με τον κύκλο της ζωής, των εποχών και με τον κύκλο της αρχαίας του αρχαίου θεάτρου. Στη μέση είναι πάντα ο Άνθρωπος».

Δήμητρο ΜΥΡΙΑΛΑ